

**^H2004 YILINDAN İTİBAREN İSTANBUL VE BAKIRKÖY
ADLİYESİ'NE İNTİKAL EDEN AİLE İÇİ ŞİDDET
OLAYLARINDA SANIK, MAĞDUR VE ŞİDDET
OLAYLARININ PROFİLİ -
6284 SAYILI YASANIN YANSIMALARI**

*Yrd. Doç. Dr. Münevver MERTOĞLU**

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Hemen her kültür ve coğrafyada, aile bireyleri, özellikle kadınlar, yakınları tarafından, psikolojik, fiziksel, cinsel ve ekonomik şiddet görmekte ve bazı şiddet olayları da ölümle sonuçlanmaktadır.

“Kol kırılır yen içinde kalır” anlayışı ile uzun yıllar aile mahremiyeti içinde kalan aile içi şiddet olayları, uluslararası düzeyde 1980-1990 yıllarından itibaren insan hakkı ihlali olarak değerlendirilmeye başlanmıştır.

Aile, kan bağılılığı, evlilik ve akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evin paylaşıldığı karşılıklı olarak temel ihtiyaçların karşılandığı toplumsal bir birim olarak kabul edilmektedir.

Aile yapıları, toplumdan topluma farklılık gösterebileceği gibi toplumların farklı bölgelerinde de farklılaşabilir. “aile içi şiddet” kavramı içinde, aile üyelerinden birinin, diğerlerine yönelik fiziksel, sözel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak zarar vermesi yer almakla birlikte, aile içinde şiddete tanıklık eden diğer aile bireylerinin gördüğü psikolojik zarar da, aile içi şiddet olarak değerlendirilmelidir.

^H Hakem incelemesinden geçmiştir.

* İstanbul Kültür Üniversitesi Öğretim Üyesi, Adli Bilimler Uzmanı, Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi (CEHAMER), Şiddeti Araştırma ve Önleme Seksiyonu, m.mertoglu@iku.edu.tr

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a İlişkin Yönetmeliğin 3/0 Maddesinin "tanımlar" bölümünde "şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış" olarak tanımlanmaktadır. Yasada şiddet tanımı kapsamının geniş tutulması aile içindeki şiddet mağdurlarının korunması açısından önemli bir gelişmedir.

Türkiye'de aile içi şiddet ile ilgili yapılan araştırma verileri, anket ve yüz yüze görüşmelere dayanmaktadır. Ayrıca, Emniyet Müdürlüğü, Jandarma, sağlık kuruluşları, sığınma evleri ve diğer kuruluşlara başvuran şiddet mağdurları üzerinden ulaşılan bazı istatistiksel veriler de bulunmaktadır.

Bu araştırma ise, 2004-2013 yılları arasında İstanbul ve Çağlayan Adliyeleri'ne intikal eden ve sonuçlanan aile içi şiddet olaylarını içeren dosyalardan alınmıştır. Bu nedenle şimdiye dek yapılmış diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir.

Araştırmanın amacı, İstanbul'da adli makamlara intikal edip sonuçlanan aile içi şiddet olaylarının türü, yaygınlığı ve bazı demografik değişkenlerle ilişkilerini belirlemek, sanık ve mağdur profilini çıkarmaktır. Ayrıca, aile içi şiddetin önlenmesi ve şiddet mağdurlarının korunması amacıyla düzenlenen 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlük tarihinden sonra mahkemeye intikal eden aile içi şiddet olaylarına etkisini araştırmaktır.

Araştırma bulgularının aile içi şiddetin önlenmesine yönelik önerilerin de sunulmasına katkı sağlayacaktır.

Yukarıda belirlenen genel amaç çerçevesinde, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Mahkemeye intikal etmiş ve sonuçlanmış şiddet olaylarında,

- 1- Aile içinde en çok mağdur olan bireyler kimlerdir? (eş, sevgili, çocuk, anne-baba, kardeş ve diğer akraba)
- 2- İstanbul'da aile içi şiddetin en çok yaşandığı ilçeler hangileridir?

- 3- Aile içi şiddet olayları ile mağdurların yaşı, mesleği, ikamet ettiği yer, medeni durum ve öğrenim durumları arasında bir ilişki var mıdır?
- 4- Aile içi şiddet olayları ile, sanıkların yaşı, ikamet ettiği yer, mesleği, öğrenim durumu ve medeni durumları arasında bir ilişki var mıdır?
- 5- Aile içi şiddet olaylarının mahkemeye intikali, mağdurun şikâyeti ile mi olmuştur?
- 6- Aile içi şiddet olaylarında tekerrür var mıdır? (Tekerrür sayısı)
- 7- Şikâyetin yapıldığı tarih ile dosyanın mahkemede sonuçlanma süresi ne kadardır?
- 8- Şiddet uygulayan kişilerin kaç hükmü giymiştir?
- 9- Aile içi şiddet olayları hangi yıllarda yoğunlukla yaşanmıştır (yıllara ve aylara dağılımı)
- 10- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un mahkemeye intikal eden aile içi şiddet olaylarına etkisi olmuş mudur?
- 11- Aile içi şiddetin türü nedir?
- 12- Aile içi şiddet mağdurları herhangi bir sağlık kuruluşuna başvurmuş mudur?
- 13- Şiddet olayları evliliklerinin ya da birlikteliklerinin kaçınıcı yılından itibaren başlamıştır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Türkiye'de Aile İçi Şiddetin Yaygınlığı

Son 15-20 yıl içinde tüm Dünyada ve Türkiye'de aile içi şiddet konusu üzerinde hassasiyetle durulmuş, konu ile ilgili araştırmalarla birlikte, hukuksal düzenlemeler de getirilmiştir.

Türkiye'de Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu'nun 1995 yılında ülke genelinde yaptırdığı, "Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları" başlıklı araştır-

mada¹, ailelerin % 34'ünde fiziksel, %53'nde ise sözlü şiddet uygulandığı, cinsel şiddet ve taciz oranının %9, çocuklara yönelik fiziksel şiddet oranının ise %46 olduğu belirlenmiştir. Şiddet uygulayanların %87'sinin erkek olması ise, ayrıca üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

1998-2003 yılları arasında aile içi şiddet ile ilgili farklı kurum ve araştırmacılar tarafından yürütülen araştırmalar da yukarıda belirtilen aile içi şiddet olaylarını destekler niteliktedir².

T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından 2009 yılında yaptırılan araştırmada, aile içi fiziksel şiddet oranı %39 olarak belirlenmiştir³.

Anket ve mülakatlara dayalı araştırmaların dışında başka bir araştırma da, Ankara ili Aile Mahkemelerinde 2006-2009 yılları arasında "İş Karar Kartonlarına" kayıtlı 16900 koruma tedbir kararının incelenmesi ile yürütülmüştür⁴.

Bunların yanında gördükleri şiddet nedeniyle hastane, sığınma evleri, emniyet müdürlükleri ile diğer bazı resmi kurumlara başvuran kişilerle görüşmeye dayalı araştırmalar da yapılmıştır⁵.

¹ **Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (BAAK, 1995)** s. 192-200; **T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (BKSGM)**; Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler. Ankara 2008.

² Bkz, Aile içi şiddet ile ilgili yapılan araştırmalar: **Kocacık**, Faruk, Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet, Türkiye'den Örnekler, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2004; **Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu**; Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet. Ankara 1998; **Yıldırım**, Aysel; Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları. Boyut Kitapları. İstanbul, 1998; **Vatandaş**, Celalettin; Türkiye'de Eşler Arası Şiddet, Uyum Ajans, Ankara 2003.

³ **T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (BKSGM)**; Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet İle İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler, Ankara 2009, s. 185.

⁴ **Çalı**, Hasan Hüseyin; "Aile İçi Şiddet: Bir Kamu Politikası Analizi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2012, 16 (2), s. 1-25.

⁵ **Sarımurat**, Nuşin; Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Evli Kadınlar ve Ortak Özellikleri, Nöro Psikiyatri Arşivi, 1993, 30, s. 302-308; **Yüksel**, Şahika/**Kayı**, Arşaluy; "Psikiyatriye Başvuran Örselenmiş Kadının Tanınması", Düşünen Adam; Nörolojik ve Psikiyatri Dergisi, 1986, İstanbul, 1: 16-20; **Yüksel**, Şahika; Eş Dayacağı ve Dayağa Karşı

Bu nedenlerle, İstanbul-Çağlayan ve Bakırköy Adliyesine intikal etmiş ve sonuçlanmış dosya içerikleri incelenerek yürütülen bu araştırma, verilerin alındığı kaynaklar yönünden önemli bir farklılık göstermektedir.

2.2. Dünyada Aile İçi Şiddet

Türkiye'de aile içi şiddetin değerlendirilebilmesi için diğer ülkelerdeki aile içi şiddet olaylarının bilinmesi gerekir. Aile içi şiddet, batı toplumlarında ve diğer Dünya ülkelerinde de ciddi bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan 48 nüfus araştırması, %10-69 oranında kadınların hayatlarının bir döneminde erkek partnerleri tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır⁶.

83 Avrupa ülkesindeki aile içi şiddet sorununun incelendiği başka bir araştırmada⁷, İspanya'da görüşülen kadınların %12,9'unun son bir yılda eşlerinden fiziksel şiddet gördükleri %16,2'sinin de eşleri tarafından cinsel istismara maruz kaldıkları belirtilirken İsveç'te fiziksel şiddete maruz kalma oranının kadının yaşına göre %8 ile %20 arasında değişiklik gösterdiği belirtilmektedir⁸.

ABD'de ise, yılda iki milyon kadın eşleri tarafından şiddet görmektedir. Aynı çalışmada, dövülen kadınların %28'i hastanede tedavi görmüş %13'ü ciddi ameliyat geçirmiştir. Ayrıca oranları farklı olmakla birlikte aile içi şiddete her yaş, cinsiyet, etnik grup ve sosyo-ekonomik düzeyde rastlanmakta, %86'sında şiddet olayları daha önce de tekerrür etmektedir. Daha ürkütücü olan ABD 'de 1976-1987 yılları arasında 38648 kişinin, eşini (evli, boşanmış ya da birlikte yaşadığı) öldürdüğü ve bu ölümlerin %61'nde kurbanın kadın olduğu bilgisidir. Aynı çalışmada, tüm dünyayı temsilen seçilen 32

Dayanışma Kampanyası Tekeli, 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, İletişim Yayınları, 1993, İstanbul; Page, Ayten Zara/İnce, Merve; Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme, Türk Psikoloji Yazıları, 2008, İstanbul, 11 (22), s. 81-94.

⁶ World Health Organization; Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu, (Özet), Cenova 2002.

⁷ Page, Ayten Zara/İnce, Merve; Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme, Türk Psikoloji Yazıları, 2008, İstanbul, 1 (22), s. 81-94.

⁸ Krahé, B./Bieneck, S./Möller, I. (2005); Understanding Genderand Intimate Partner Violence From an International Perspective, *SexRoles*, 52, 807-827.

ülke arasından, kadınlara uygulanan şiddetin en yaygın olduğu yerler Nikaragua (%69), Papua ve Yeni Gine (%67) olarak bulunurken, Paraguay ve Filipinler’de bu oran % 10 olarak belirtilmiştir⁹.

Türkiye’de Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun ülke genelinde 1995 yılında yaptırdığı “Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları” başlıklı araştırmada ailelerin %34’ünde fiziksel, %53’ünde sözlü şiddet uyguladığını ortaya koymuştur. Bu oranlar yukarıda belirtilen ülkelerdeki aile içi şiddet olaylarının çok üzerindedir. Mevcut durum, Türkiye’de aile içi şiddetin önlenmesine yönelik daha çok araştırmaların ve önlemeye yönelik çalışmaların yapılmasını gerekli kılmaktadır.

2.3. Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Yasal Düzenlemelerin Önemi

Aile içi şiddetin nedenlerinin anlaşılması ve önlenmesinde konu ile ilgili yasal düzenlemelerin önemli bir rolü vardır.

Yürüttüğümüz araştırmada özellikle 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un yürürlüğe girmesi ile yargıya intikal eden aile içi şiddet olaylarında anlamlı ölçüde artış olduğu görülmüştür. Bu nedenle konu ile ilgili yasal düzenlemelere kısaca yer verilmiştir.

Türkiye’de aile içi şiddetin önlenmesi konusundaki yasal düzenlemeler, uluslararası düzenlemelerle aynı zaman dilimi içinde yapılmıştır¹⁰.

T.C Anayasası’nın 41. maddesi ile aile, devlet tarafından koruma altına alınmıştır. Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanun ve nihayet, “6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” ile “İstanbul Sözleşmesi” Türkiye’de aile içi şiddetin önlenmesi bakımından çok önemli düzenlemeler getirmiştir¹¹.

⁹ Page/İnce, 2008, S. 90.

¹⁰ T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (BKSGM); Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler, Ankara 2008.

¹¹ Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), Avrupa Konseyi Anlaşmalar Serisi, No:210, İstanbul

Türk Ceza Kanunu'nda aile içi şiddete uğrayan kadını koruyucu nitelikte düzenlemeler yer almaktadır; eylemin belirli akrabalar ile eşe karşı yapılması ağırlaştırıcı neden olarak belirtilmiştir (TCK m. 86/2). Aynı Kanun'un 86. maddesi "Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar" bölümü "kasten yaralamayı" düzenlemektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 102/2 maddesi, evlilik içi tecavüzü ve eşlerin birbirlerine karşı kötü muameleleri (TCK m. 232/1) ile aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlalini, suç olarak görmektedir (TCK m. 233/1-2). Ayrıca, hamile olduğunu bildiği esini çaresiz durumda terk eden erkeği de cezalandırmaktadır (TCK m. 233). Söz konusu madde, evlilik olmasa dahi sürekli birlikte yaşayan ve kendisinden hamile kaldığını bildiği kadını çaresiz bırakarak terk eden erkeği de cezalandırmaktadır.

Ocak 1998 tarih ve 23233 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un dayanağı "Pekin Eylem Planı" olup, aile içi şiddeti önleme konusunda ülkemizde yapılan önemli bir yasal düzenlemedir. Ancak, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair çok daha kapsamlı bir kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2. maddesi-f bendinde, 09.01.2003 tarih ve 4787 sayılı kanun ile Aile Mahkemelerinin kurulduğu aile içi şiddetin önlenmesinde yargıçlara önemli yetkiler tanındığı belirtilmektedir¹².

6284 Sayılı Kanun, diğer yasal düzenlemelerden farklı olarak şiddet mağduru olan ya da şiddet mağduru olma tehlikesi olan kadınlarla ilgili acilen koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmasında, mahkemelerin yanında mülki idare amirlerine ve çok acil durumlarda kolluk birimlerine de yetki vermesi bakımından önemlidir. Söz konusu Kanun'un amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir. Bu kanun ile yedi gün yirmi dört saat esasına göre çalışan "Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri kurulmuştur (md. 2/f).

¹² 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2-f mad.

Özetle son 20 yılda Türkiye’de aile içi şiddetin önlenmesine yönelik önemli yasal düzenlemelerin yapıldığı söylenebilir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Aile içi şiddet olaylarına ilişkin araştırma verileri, İstanbul ve Bakırköy Adliyesi’ne intikal eden ve sonuçlanmış olan dosyalardan alınmıştır. Ağır Ceza mahkemelerindeki işyoğunluğu nedeniyle aile içi şiddet sonucu öldürülen kişilere ait dosyalar incelenememiştir. Yalnızca, Sulh Ceza, Aile Mahkemeleri ve Asliye Hukuk mahkemelerindeki dosyalar incelenmiş olup, töre ve namus cinayetleri de araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

İstanbul Adliyesi Yargı çevresinde, Arnavutköy, Bayrampaşa, Beşiktaş, Eminönü, Eyüp, Fatih, Kâğıthane, Sarıyer ve Şişli ilçeleri yer almaktadır. Bakırköy Adliyesi yargı çevresi ise, Bakırköy, Bağcılar, Bahçelievler, Güngören, Esenler ve Zeytinburnu ilçelerinden oluşmuştur¹³.

Avrupa Yakasında İstanbul ve Bakırköy Adliyeleri yargı çevresinde 15 İlçe, araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. İstanbul’da toplam 39 ilçe bulunmakta olup, 15 ilçeyi kapsayan örneklemimiz, İstanbul’u temsil özelliğine sahiptir¹⁴.

Bu çalışmada anne-baba, çocuk ve kardeş dışında büyük anne, büyük-baba ve yetişkin kardeşler ile eşleri de “aile” kapsamı içine alınmıştır.

Türkiye’de “Ulusal Yargı Ağı Projesi” (UYAP) 2000 yılında aşamalı olarak başlatılmıştır. Adalet Bakanlığı görev alanına giren konularda ulusal ve uluslararası kapsamda, sistemler arası, çevirim içi ve çevirim dışı veri akışı koordinasyonunu sağlamak üzere kurulan UYAP, 2004 yılında etkinleştirilmiştir. Bu suretle geçmişe ait aile içi şiddete ilişkin dosyaların UYAP üzerinden seçilmesi ve incelememize sunulması sağlanmıştır. Bu nedenle, yargıya intikal eden ve sonuçlanan 2004-2013 yılları arasındaki dosyalardan seçilmiştir.

Mahkemelerdeki aile içi şiddet dosyaları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun izni ile İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri

¹³ www.istanbul.adalet.gov.tr.Yargı_Cevresi.

¹⁴ www.bakirkoy.adalet.gov.tr.Yargı_Cevresi.

tarafından gizlilik ve etik kurallara uygun olarak incelenmiştir. İnceleme sonunda istenen bilgiler daha önce hazırlanan ölçeklere geçirilmiştir. Öğrencilerin derslerini aksatmamak ve Mahkemelerin uygun olduğu zamanlarda inceleme yaparak işleyişi engellemek adına 2714 dosya, iki yıllık bir zaman dilimi içinde incelenmiştir.

3.1. Verilerin Analizi ve Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Verilerin analizinde frekans ve yüzdeler hesaplamaları ile Pearson Ki-kare* test tekniği kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Analizler, toplam 2714 dosya incelemesinden alınan veriler üzerinden yapılmıştır.

4.1. Mağdurlara Dair Özellikler

4.1.1. Mağdur Sayısı

Tablo 1: Toplam Mağdur Sayısı

Mağdur Sayısı	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
1	2436	89,8	89,9	89,9
2	231	8,5	8,5	98,4
3	35	1,3	1,3	99,7
4	6	,2	,2	99,9
5	3	,1	,1	100,0
Toplam	2711	99,9	100,0	
Veri girişi yok	3	,1		
Toplam	2714	100,0		

4.1.2. Mağdur ve Sanıkların Akrabalık Derecesi

2588 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, aile içi şiddet olaylarının 1364'ü (%52,7) eşler (karı-koca) arasında yaşanmıştır. Takip eden sırada en sık yaşanan şiddet olayları ise, 750 (%29,0) vaka ile ikinci dereceden ilişkiler arasında gözlenmiştir. Baba-çocuklar, anne-çocuklar ve kardeşler olmak üzere diğer ilişkiler arasında ise yaşanan şiddet olaylarının sıklığı azdır.

Tablo 2: Mağdur ve Sanıkların Akrabalık Derecesi

Akrabalık derecesi	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Karı-Koca	1364	50,3	52,7	52,7
Baba-Çocuklar (kız ve/veya oğlan)	153	5,6	5,9	58,6
Anne-Çocuklar (kız ve/veya oğlan)	95	3,5	3,7	62,3
Anne-Baba-Çocuklar (kız ve/veya oğlan)	88	3,2	3,4	65,7
Kardeşler	138	5,1	5,3	71,0
İkinci dereceden ilişkiler (Kayınpeder, Kayınvalide, Elti vs.)	750	27,6	29,0	100,0
Toplam	2588	95,4	100,0	
Veri girişi yok	126	4,6		
Toplam	2714	100,0		

4.1.3. Mağdurların İkamet Ettiği İlçeler

2587 (%99,4) dosya için geçerli giriş bulunduğu gözlenmiştir. Dağılımlar değerlendirildiğinde, aile içi şiddet mağdurlarının sırasıyla en çok

Bağcılar (N=473; %18,2), Bahçelievler (N=387; %14,9), Esenler (N=295; %11,3), Kâğıthane (N=204; %7,8), Güngören (N=198; %7,6), Zeytinburnu (N=196; %7,5), Şişli (N=149; %5,7), Eyüp N=125; %4,8), Bakırköy (N=116; %4,5) Bayrampaşa (N=89; %3,4) ilçelerinde ikamet ettiği gözlenmiştir.

4.1.4. Mağdurların Yaşları

Mağdurların yaşları 2 ile 86 arasında değişmektedir. Yaş ortalaması 33,75 olup, standart sapması 12,08'dir.

Yaşa dair dağılımlar incelendiğinde, bu maddeye ait 2470 (%91,0) dosya için geçerli giriş bulunduğu gözlenmiştir. 2470 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, şiddete uğrayan mağdurların genelde 18-49 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Mağdurların Meslekleri

Meslek	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Ev hanımı	1136	41,9	53,1	53,1
Memur	63	2,3	2,9	56,0
İşçi	413	15,2	19,3	75,3
Serbest	265	9,8	12,4	87,7
Emekli	75	2,8	3,5	91,2
İşsiz	188	6,9	8,8	100,0
Toplam	2140	78,9	100,0	
Veri girişi yok	574	21,1		
Toplam	2714	100,0		

2140 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, şiddete uğrayan mağdurların (N=1136; %53,1) oranında ev hanımı oldukları anlaşılmaktadır. Takip eden sırada İşçiler (N=413; %19,3) yer almaktadır.

4.1.5. Mağdurların Öğrenim Durumu

2105 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, şiddete uğrayan mağdurların yarıya yakını İlkokul mezunudur (N=1034; %49,1). İkinci sırada Lise mezunları (N=399; %19,0) bulunmaktadır. Üçüncü çoğunluk ise Ortaokul mezunudur (N=226; %10,7).

Tablo 4: Mağdurların Öğrenim Durumları

Öğrenim Durumu	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Okur Yazar Değil	102	3,8	4,8	4,8
Okur Yazar	170	6,3	8,1	12,9
İlk Okul Mezunu	1034	38,1	49,1	62,0
Orta Okul Mezunu	226	8,3	10,7	72,8
Lise Mezunu	399	14,7	19,0	91,7
Meslek Yüksek Okulu Mezunu	19	,7	,9	92,6
Üniversite Mezunu	155	5,7	7,4	100,0
Toplam	2105	77,6	100,0	

4.1.6. Mağdurların Medeni Durumu

2683 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, şiddete uğrayan mağdurlar (N=1944; %72,5) oranında evlidir.

Tablo 5: Mağdurların Medeni Durumları

Medeni Durumu	Frekans	%	Geçerli	Toplam
Evli	1944	71,6	72,5	72,5
Bekar	533	19,6	19,9	92,3

Boşanmış	206	7,6	7,7	100,0
Toplam	2683	98,9	100,0	
Veri girişi yok	31	1,1		
Toplam	2714	100,0		

4.1.7. Mağdurların Cinsiyeti

2662 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, şiddete uğrayan mağdurların (N=2332; %87,6) oranında kadın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Mağdurların Cinsiyeti

Cinsiyet	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Kadın	2332	85,9	87,6	87,6
Erkek	330	12,2	12,4	100,0
Toplam	2662	98,1	100,0	

4.2. Sanık Profili

4.2.1. Sanık Sayısı

2374 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, en çok sekiz sanıklı vakalar bulunmaktadır. Vakaların büyük bir kısmında (N=2166; %91,2) sanık sayısı 1'dir. İki sanıklı vakaların sayısı ise, 148'dir.

4.2.3. Sanıkların İkamet Ettiği İlçeler

Dağılımlar değerlendirildiğinde, aile içi şiddet olaylarında sanıkların sırasıyla en çok Bağcılar (N=432; %17,3), Bahçelievler (N=329; %13,1), Esenler (N=268; %10,7), Kâğıthane (N=194; %7,8), Güngören (N=175; %7,0), Zeytinburnu (N=170; %6,8), Şişli (N=151; %6,0), Eyüp (N=129;

%5,2), Bakırköy (N=88; %3,5), Bayrampaşa (N=87; %3,5) ilçelerinde ikamet ettiği gözlenmiştir.

Sanıkların ikametlerine dair sıralama ile mağdurların ikametlerine dair sıralama aynıdır. Buradan yola çıkarak aile içi şiddet olaylarının en çok bu ilçelerde ikamet edenler arasında yaşandığı söylenebilir.

4.2.4. Sanıkların Yaşları

Sanıkların yaşları 10 ile 82 arasında değişmektedir. Yaş ortalaması 36,32 olup standart sapması 10,61'dir. 2354 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, birinci sanıkların 22-48 yaş aralığında yoğunlaştığı gözlenmektedir.

4.2.5. Sanıkların Meslekleri

1802 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, sanıkların önemli bir kısmı serbest meslek sahibidir (N=710; %39,4). İkinci sırayı işçiler (N=679; %37,7), üçüncü sırayı ise işsizler (N=171; %9,5) almaktadır.

Tablo 7: Sanıkların Meslekleri

Meslek	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Ev hanımı	82	3,0	4,6	4,6
Memur	59	2,2	3,3	7,8
İşçi	679	25,0	37,7	45,5
Serbest	710	26,2	39,4	84,9
Emekli	101	3,7	5,6	90,5
İşsiz	171	6,3	9,5	100,0
Toplam	1802	66,4	100,0	

4.2.6. Sanıkların Öğrenim Durumu

1800 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, sanıklar %52,0 oranında ilköğretim mezunudur. İkinci sırada lise mezunları (N=317; %17,6), üçüncü sırada ise ortaokul mezunları yer almaktadır (N=202; %11,2).

4.2.7. Sanıkların Medeni Durumu

2641 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, sanıkların %75,7'si evlidir.

Tablo 8: Sanıkların Medeni Durumları

Medeni Durumu	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Evli	1998	73,6	75,7	75,7
Bekar	462	17,0	17,5	93,1
Boşanmış	181	6,7	6,9	100,0
Toplam	2641	97,3	100,0	
Veri girişi yok	73	2,7		
Toplam	2714	100,0		

4.2.8. Sanıkların Cinsiyeti

2680 veri üzerinden dağılımlar değerlendirildiğinde, birinci sanıkların çoğunlukla erkek (N=2467; %92,1) oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 9: Sanıkların Cinsiyeti

Cinsiyet	Frekans	%	Geçerli %	Toplam %
Kadın	213	7,8	7,9	7,9
Erkek	2467	90,9	92,1	100,0
Toplam	2680	98,7	100,0	

4.3. Şiddet Olaylarına Dair Bilgiler

4.3.1. Şiddet Suçunun İşlendiği Yer

Dağılımlar değerlendirildiğinde, aile içi şiddet olaylarının sırasıyla en çok Bağcılar (N=164; %12,9), Eyüp (N=134; %10,5), Bahçelievler (N=119;

%9,4), Esenler (N=109; %8,6), Şişli (N=107; %8,4), Kâğıthane (N=106; %8,3) Zeytinburnu (N=74; %5,8) Bayrampaşa (N=74; %5,8) Güngören (N=61; %4,8) ilçelerinde işlendiği gözlenmiştir.

4.3.2. Şiddet Suçunun İşlendiği Ortam

Aile içi şiddet olayları 1275 (%76,5) oranında evde gerçekleşmiştir. İkinci sırada telefonla işlenen şiddet suçları (N=135; %8,1) yer almaktadır.

4.3.3. Aile İçi Şiddet Olaylarının Yaşandığı Yıllar

2517 veri üzerinden dağılımlar incelendiğinde, suçların ağırlıklı olarak 2013 (N=991; %39,4) ve 2012 (N=669; %26,6) senelerinde yoğunlukla işlendiği görülmektedir.

4.3.4. Şikâyetin Yapıldığı Tarih ile Dosyanın Mahkemede Sonuçlandığı Tarih Arasındaki Süreler

2013 senesinde yapılan 1013 şikâyet aynı yıl içinde sonuçlandırılmıştır. 2012 yılında yapılan 515 şikâyetin 471'i 2012 yılında ve geri kalan 44 şikâyet de bir sene sonra, 2013 yılında sonuçlandırılmıştır. Benzer şekilde 2011 yılında yapılan 63 şikâyetin 48'i aynı yıl içinde sonuçlandırılmıştır.

Tablo 10: Şikâyetin Yapıldığı Tarih ile Dosyanın Mahkemede Sonuçlandığı Tarih Arasındaki Süreler

		Dosyanın Sonuçlandığı Tarih								
		2005	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Toplam
Şikâyetin Yapıldığı Tarih	2004	1	0	1	3	1	0	0	0	6
	2005	0	0	0	1	0	0	1	0	2
	2006		0	0	2	0	0	0	0	2
	2007			0	1	1	0	0	1	3
	2008			0	1	1	0	0	1	3
	2009				0	5	3	2	3	13
	2010					0	3	1	2	6
	2011						48	13	2	63

	2012							471	44	515
	2013								1013	1013
	Toplam	1	0	1	8	8	54	488	1066	1626

4.3.5. Şiddet Davranışlarının Tekerrürü

Aile içi şiddet davranışlarında (N=1124; %52,3) oranında tekerrür olduğu görülmektedir.

4.3.6. Mağdurun Şikâyetçi Olup Olmadığı

2269 (%83,6) geçerli veri üzerinden bakıldığında mağdurların büyük bir kısmı (N=2179; %96,0 oranında)şikâyetçi olmuştur.

4.3.7. Mağdurun Şikâyetinden Vazgeçip Geçmediği

2594 vakanın 2205 (%85,0)'inde mağdur şikâyetinden vazgeçmemiştir. Sadece 353 (%13,6) mağdur şikâyetinden vazgeçmiştir. Ayrıca 36 vaka kamu davası olmuştur

4.3.8. Aile İçi Şiddetin Türü

1211 vakanın 1002'sinde TCK'da tanımlanan şekli ile "müessir fiil" olarak değerlendirilmiştir. Müessir fiilin içinde "Basit Yaralama ile birlikte hakaret tehdit "vakası oranı 27,5" kasten yaralama ile birlikte hakaret, tehdit oranı ise 13,0, "darp" ise 19,7'sini oluşturmaktadır.

4.3.9. Mağdurun Herhangi Bir Sağlık Kuruluşuna Başvurup Vurmadığı

1437 (%52,9) geçerli veri üzerinden değerlendirildiğinde mağdurların (N=688; %47,9)'u bir sağlık kuruluşuna başvurmuştur.

4.3.10. Sanığın Evli Olduğu Durumlarda Şiddet Olayının Evliliklerinin Kaçınıcı Yılında İşlendiği

Toplam 908 geçerli veri üzerinden bakıldığında, şiddet olaylarının ağırlıklı olarak, evliliklerin ilk on yılında% 52,6 oranında yaşandığı göze çarpmaktadır.

5. TARTIŞMA

İstanbul ve Bakırköy Adliyelerine intikal eden ve sonuçlanan aile içi şiddet dosyaları üzerinde yapılan inceleme verileri, 2436 kişinin aile içi şiddet mağduru olduğu, mağdurların %52,7'sinin karı koca arasında, %29'unun kayınpeder, kayınvalide ve kardeş eşleri arasında, %5,9'unun baba ve çocukları, %5,3'ünün kardeşler arasında ve %3,5'inin anne ve çocuklar arasında yaşandığını ortaya koymaktadır.

Eşler arasındaki şiddet olaylarının %85,9'unda kadınların mağdur olduğu ve en çok evli eşler arasında yaşandığı görülmektedir. Türkiye'de anket ve yüz yüze görüşme yöntemi ile yapılan aile içi şiddet araştırmalarında şiddet mağduru kadın oranları %87, %97 olup benzer yöntemlerle yapılan diğer bazı araştırmalar da, bu oranları desteklemektedir¹⁵.

Tüm dünyayı temsilen seçilen 32 ülke arasından, kadınlara uygulanan şiddetin en yaygın olduğu yerler %69-%70 oranında Nikaragua, Papua ve Yeni Gine olarak bulunurken, en az görülen yer olarak %10 oranında Paraguay ve Filipinler olarak belirtilmiştir. Seksen üç Avrupa ülkesindeki aile içi şiddet sorununa bakıldığında aile içi şiddet oranlarının %8 ile %20 arasında değişiklik gösterdiği görülür. Bu sonuçlar, Türkiye'de şiddet mağduru olan kadın oranının diğer bazı ülkelere göre yüksek olduğunu göstermektedir. Otuz iki Ülke açısından kadınlara uygulanan şiddetin en yaygın olduğu yerlerde bu oran, %10 ile %69-70 arasında değişmektedir¹⁶.

Araştırmamızda, her gruptaki öğrenim düzeyinde aile içi şiddet görülmele birlikte şiddet mağdurlarının %38 oranında ilkokul mezunu, ikinci sırada % 14,7 oranında lise mezunu olması, öğrenim durumu ile şiddet mağduru olma arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Öğrenim durumu seviyesi düştükçe şiddet mağduru kadın ve şiddet uygulayan erkek oranında artış görülmesini destekleyen başka araştırmalar da vardır.

¹⁵ **Kocacık**, Faruk; Aile İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet Türkiye'den Örnekler, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2004; **Vatandaş**, Celalettin; Türkiye'de Eşler Arası Şiddet, Uyum Ajans, Ankara 2003; **Yıldırım**, Aysel; Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları. Boyut Kitapları. İstanbul 1998.

¹⁶ **World Health Organization**; Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu, Özet, Cenova, 2002.

Şiddet sanıklarının yalnızca %3'ünü kadınlar oluşturmaktadır. %97'si erkek olan sanıklar bu eylemleri en çok 22-48 yaş aralığında uygulamaktadırlar.

Türk Ceza Kanunu'nda tanımlanmış şekli ile müessir fiil kapsamında en çok basit yaralama, kasten yaralama, darp, hakaret tehdit ve mala zarar verme fiilleri işlenmektedir. Mahkemeye intikal eden şiddet olaylarının neredeyse tamamı fiziksel şiddet içermekte, aynı olaylara, hakaret ve tehdit eşlik etmektedir. Şiddet olaylarının %47'si ev ortamında işlenmekte olup, ikinci sırayı telefonla şiddet almaktadır.

Evli çiftler arasındaki şiddetin, evliliğin ilk 10 yılında yoğunluk kazanması ise önemli bir bulgudur.

İstanbul ve Bakırköy Adliyesi'nin görev alanı kapsamına giren (yargı çevresi) ilçelerden en çok yargıya intikal ettirilen şiddet olayları, sırasıyla Bağcılar, Bahçelievler, Esenler ve Kâğıthane ilçeleridir. Bunları Güngören, Zeytinburnu, Şişli, Eyüp, Bakırköy ve Bayrampaşa izlemektedir

Aile içi şiddet olaylarının yargıya intikali, 2004 yılında %0,8 iken, 2012 yılında %24,6, 2013 yılında ise %36,5 olarak artmıştır. Bu artışta aile içi şiddetin önlenmesine yönelik yasal düzenlemeler ve şiddet mağduru kadınların korunması ile ilgili önlemlerin etkili olabileceği düşünülebilir.

Anketlere dayalı aile içi şiddet olayları ile ilgili araştırmalara bakıldığında 1995'de fiziksel şiddet oranı 2009 yılında %34 iken 2009 yılında yine Başbakanlık tarafından yaptırılan başka bir araştırmada bu oranın %39 olduğu görülmektedir¹⁷. Özellikle 2012 ve 2013 yılları arasındaki yüksek artış, 20 Mart 2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun"un getirdiği düzenlemeler ile açıklanabilir.

6284 Sayılı Yasa, şikâyetlerin derhal işleme konulmasını, en geç 24 saat içinde mağdurlarla ilgili koruma kararı alınmasını, şiddet mağdurlarının maddi ve manevi olarak desteklenmesini öngörmekte ve bu durum aile içi şiddet mağdurlarını, sorunlarını yargıya taşımaları konusunda yüreklendirmektedir.

¹⁷ Bkz., (BKSGM), 2008; BAAK, 1995, s.1 92-200.

Araştırma bulgularına göre, şiddet mağdurlarının %80,3'ü şikâyetçi olmuş ve bunların %25,4'ü gördükleri şiddet nedeniyle bir sağlık kuruluşuna başvurmuştur. Bu sonuç, aile içi şiddet olaylarının artık aile mahremiyeti içinde kalmadığını gösterebilir.

Diğer önemli bir bulgu ise, 2013 yılında yargıya intikal eden aile içi şiddet dosyalarının aynı yıl içinde sonuçlandırılmasıdır. 6284 sayılı Yasa'da aile içi şiddet olaylarının çok kısa sürede sonuçlanmasını gerektirecek düzenlemelere yer verilmesinin bunda etkili olabileceği düşünülmektedir.

Aile içi şiddet olaylarında %41,4 oranında tekrür görülmüş ve şiddete maruz kalma sıklığı arttıkça şikâyet oranlarında artış olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1991 yılında yapılan araştırmada, şiddet olaylarının %86'sının daha önce de tekrür ettiği belirtilmektedir¹⁸. Türkiye'de ve ABD'de, aile içi şiddet olaylarında tekrürün çok yüksek olması, verilen cezaların tek başına caydırıcı olmadığını düşündürmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile içi şiddet mağduru olanlar önemli ölçüde kadınlardır. Kadınlar, kendilerini şiddetten nasıl koruyacakları ya da şiddete uğradıklarında neler yapabilecekleri konusunda bilinçlendirilmelidir. Ancak şiddet uygulayan erkekler için cezanın caydırıcı olmadığı ve tekrürün yüksek olduğu bulgularından hareketle, şiddet uygulayanlara öfke kontrolü eğitimi ve gerekirse psikolojik, psikiyatrik destekler verilebilir.

Öğrenim düzeyi azaldıkça şiddet olaylarının artması, aile içi şiddetin önlenmesinde eğitim düzeyinin artırılmasının önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları 2012-2013 yıllarında 2004-2011 yıllarına göre İstanbul'da yargıya intikal eden aile içi şiddet olaylarında önemli bir artış olduğunu göstermektedir. 20 Mart 2012'de yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Şiddetin Önlenmesi 'ne dair yasanın aile içi şiddet olaylarının yargıya intikali üzerinde etkisi olduğunu düşündürmektedir.

¹⁸ **Berrios, D. C./Grady, D.** (1991); "Domestic Violence. Risk Factorand Outcomes", Vest J Med 155 (2), 133-5.

2004-2013 yılları aranda yargıya intikal eden aile içi şiddet olaylarının en çok Bağcılar ve Bahçelievler ilçelerinde yargıya taşındığını göstermektedir. Bu ilçelerden başlanarak aile içi şiddetin önlenmesi ile ilgili gerekli önlemlerin acilen alınması planlanabilir (öfke kontrolü ve aile içi iletişim eğitimleri, yasal yaptırımlar vb. konularda eğitimler düzenlenebilir).

Aile içi şiddet olaylarının en çok evliliklerin ilk 10 yılında yaşandığı görülmüştür. Yeni evlenecek adaylara ya da genç evlilere etkili iletişim ve öfke kontrolü konusunda eğitimler verilebilir.

Kaynaklar

- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu**, Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet, Ankara 1998.
- Başbakanlık Araştırma Kurumu (BAAK)**; Aile İçi Şiddetin Sebepleri ve Sonuçları, Ankara 1995, s. 190-200.
- Belkin, Gary/Goodman, N.**; Marriage, Family, and Intimate Relationships: Rand McNally College Publishing Company, Chicago 1980.
- Berrios, D.C./Grady, D.** (1991); "Domestic Violence. Risk Factor and Outcomes". Vest J Med 155 (2), 133-5.
- Çalı, Hasan Hüseyin**; "Aile İçi Şiddet: Bir Kamu Politikası Analizi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2012, 16 (2), s. 1-25.
- Doğanafşargil, Özge/Vahip, Işıl**; "Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız". Türk Psikiyatri Dergisi, 2006, 17(2), s. 107-114.
- Gökkaya, Veda Bilican**; Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2011, 12(2), s. 101.
- İlkaracan, Pınar/Arın, Gülçür**; Sıcak Yuva Masalı; Aile İçi Şiddet ve Cinsel Taciz, Metis Yayınları, İstanbul 1996.
- Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi** (İstanbul Sözleşmesi), Avrupa Konseyi Anlaşmalar Serisi, No:210, İstanbul 11.05.2011.
- Kahveci, Nalan**; "4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda 5636 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler", İzmir Barosu Dergisi, 72(3). 2007.
- Kocacık, Faruk**; Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet, Türkiye'den Örnekler, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2004.
- Krahé, B./Bieneck, S./Möller, I.** (2005); Understanding Gender and Intimate Partner Violence From an International Perspective, *Sex Roles*, 52, s. 807-827.
- Page, Ayten Zara/İnce, Merve**; Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme, Türk Psikoloji Yazıları, 2008 İstanbul, 11 (22), s. 81-94.

Sarımurat, Nuşin; “Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Evli Kadınlar ve Ortak Özellikleri”, Nöro Psikiyatri Arşivi, 1993, 30, s. 302-308.

T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (BKSGM); Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler, Ankara 2008.

Vahip, Işıl/**Doğanafşargil**, Özge; “Aile İçi Şiddet ve Kadın Hastalarımız”. Türk Psikiyatri Dergisi; 2000, 17(2), s. 107-114.

Vatandaş, Celalettin; Türkiye’de Eşler Arası Şiddet, Uyum Ajans, Ankara 2003.

World Health Organization; Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu, (Özet), Cenova, 2002.

Yıldırım, Aysel; Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları, Boyut Kitapları, İstanbul 1998.

Yüksel, Şahika/**Kora** Kaan/**Özkan**, Bezci ve ark.; “Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Yapılan Grup Psikoterapisi”, Nöropsikiyatri Arşivi, 2000, 37, s. 9-17.

Yüksel, Şahika/**Kayır**, Arşaluys; “Psikiyatriye Başvuran Örselenmiş Kadının Tanınması”. Düşünen Adam; Nörolojik ve Psikiyatri Dergisi, İstanbul 1986, 1., s. 16-20.

Yüksel, Şahika; Eş Dayağı ve Dayağa Karşı Dayanışma Kampanyası Tekeli, 1980’ler Türkiye’inde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, İletişim Yayınları, İstanbul 1993.

www.istanbul.adalet.gov.tr. Yargı Çevresi (25.09.2014 tarihinde erişilmiştir)

www.bakirkoy.adalet.gov.tr. Yargı Çevresi (25.09.2014 tarihinde erişilmiştir)